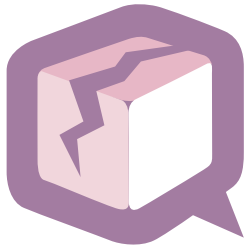


# AKITATAMET NGINA KA 1: EKIYAN ANGULU MININ



AKITATAMET  
 NGINA KA I:  
 EKIYAN  
 ANGULU  
 MININ

# NGAKICORET KA AREK ANGINA ERAE APEI



## 1. ANGAARET- Akijaun ka akitoodiyanar, Ice-Breaker Ngikisila ngulu iwapitae iteo abolya

**Esaa ngolo eai abolya:** Ngadakikae 30

**Nguna elosikinitoe:** Iryamunosi ngitunga tonaikinos, togeut nai akiyan ngipitesyo ngulu emorere kori ikobare ngakiro. Eyeunete ngikisila ngulu emaasi kiwapae anabolya.

**Ngiboror ngulu iitana anabolya:** Ngikicolongo, Epica ngolo iteete ngikabolyak, ngakartasya.

*Kikorebebik tolukak ngikicolongo ikotere ngitunga ibooyete kiteos daadang.*

### Akijaunet ka akitoodiyanar

1. **Kijau** ekokwa lo.
2. **Kitoodiyar** ikwa ngini ipolokinit abolya na. Kitalaka ngikabolyak anguna ka aseuno nabolya naga, Kitalaka ikes anguna ka akijaanakin ebuku kec alotooma akitatam ngakiro nguna ka aur, alatanakin ngidwe, ka angaleu.
3. **Kingit** anginitunganan tolimonosi ngikecerorwa ka nguna italakarito inges alomar loryonget ngolo a EDEAN.

### Asimu

1. **Togeu mono.** Tolimok ngikabolyak daadang towaa elukakina ke ekorobe.
2. **Togeu abolya.** Kingaingaak ngadi kiro nakit a ipeitunganan. Kingaingaak ngakiro nguna bangaanot nguna nyepedori itunganan akiric totamunite ikwa nu: "Atubete ngitome ngulu aburok etaun iwarito ngakipi, kiryamunos ka arwonit ke etaun." Kori nugu: "Apotu ngaatuk toekis ka kidongaete iirarete eos erwo alo sokon." Kingaingaak ngakiro nu apei bon nyirucak.
3. **Erubakini abolya elosi ngaren.** Ingainganakinosi ngikabolyak ngakiro tar ngina edolyo ngini ke ekisal.
4. **Ngina salunet.** Iserauni nai ngini salunet ngakiro nguna kebu kiira ikotere eripunio epite ngolo kilocokinotor ngakiro ingaingaayo ikwa ngina sek ekobakinere alo korobe.
5. **Kiserak nai ikes nguna ingaingaakini iyong ekingaren.** Kingit keyai idio eumokinit epite ngolo kilocokinotor ngakiro.

6. **Tobongok abolya na nabo, kiloconok ngikabolyak kingit ikes ipei totamu ngunamingaingaakini nguluce.**
7. **Kiyana ka ngikabolyak ngakiro ka abolya ana.**
8. **Kingit: Erae pa emitakinetae nguna ka akyena, nyo itoodiunit abolya naga?**  
 Ngabongokinet nguna epedorete alomun:
  - Ikingarakini abolya naga aripun ebe akilocokinet ngina edit epedori akilocokin ekoi/ngakiro daadang.
  - Epol akiirar ejok nguna ikilimokini itunganan.
  - Itoodiuni ebe epedori alyokon alomun ikobasi ngakiro/ekoi alotunga.
  - Epol ayenut ebe nguna ikilimokini itunganan erae nguna iyookino (nguna akire).

### Ngikisila ngulu ka abolya

9. **Kingit:** Ikokinio eanyunio neni ejokia akiyana ai?
10. **Tocamak ngabongonokineta** kitalaka ikotere ngatameta kec.
11. **Kiserau nugu:**  
*“Otamutu nugu: Ibore erae akiyan erae neni eyakatar nginitunganan apedor ngina kiyamet, kingisingisiye ngakiro, Ka toyeni ebe nguna iyanio alo kokwa erae nguna kiricakiina nyiyelar lotunga nguluce. Erae akiyan ngina ajokan erae nguna ekeritore ngulu iyanete daadang, kikinyomitetei ngatameta kec ka ngakecekiro, Kingarakinitetei anginitunganan alorwor keng.”*
12. **Tolimok ngikabolyak kikyaaasi ngakecekan** erae kecamento kire atemar ejok neni ebolyare nege.
13. **Tolimok:** Nguna etupakini, erae tokona ayeun ngikisila ngulu etupio anabolya.
14. **Kingit ngikabolyak kimaruk ngikisila kec ngulu** emaasi kiwapae angina kolongit ikokwaere.
15. **Kigir ngikisila lu** anasalunet abuk naga.
16. **Kiyatak nugu erae pa kimarunitae:**
  - Kiricito esaa ikinyarao loikiiko (lokokwa).
  - Mam akimat ngagwe eringa nyebuno lokokwa kori akimat eyakae lokokwa.
  - Mam alimokin idiotunganan kori akielar ngakiro nguna etapito iwon ngikabolyak.
  - Orimakinos, opupeted nguna irworo anginitunganan ka meere akiyeyat nguluce irworosi.
  - Mam akicoco kori akitub ngadi kiro mati kikicamakin.
  - Otupa ngikisila lu.

*Iyong nai ekawoikiniton abolya/ekiyan inges erae kiyoki ngikisila lu apak daadang ngina eyakare lokokwa ngolo a EDEAN.*

## 2. AKISERA EEMUT – Nguna itoodiyaritae

**Esaa:** Ngadakikae 30

**Nguna elosikinitoe:** lirarete ngikabolyak eemut ngolo iyaniata ekile ka aberu totama nai nguna emaasi tosubakinae alo eemut angol.

### 1. Kiserak eemut lo lokokwa/lokabolyak.

Tolimok ngikabolyak nyetubokinosi eemut lo eringa iyong nyirikakina. Tolimok ebe einakinio ikes dang apak kirikakin alimor eemut lo. Tosyomak nai ikes eemut ngarwa ngaarei.



*Eyakatar Lokiru ka Maria ngidwe ngiuni. Epalag Lokiru ngolo erae ekile nyepedorit akiricun ekal. Iyalolongi Maria atemar kerae nyeryamut ice koku anerae emam akimuj ka ngisilinga ngulu itosyomere ngidwe. Idarit inges Lokiru toryamu mono edio pite ngolo ryamunet ngisilinga. Ecamit Maria akiyanun ka lokiru epite ngolo didikinet nyepoloor ekal mati ketakana epite ngolo iricunere ngidwe ikotere ngidwe engaleete tolomasi akisyom. Itimit inges akiyan ke ekeekile anerae nyiyana ngakiro nu sek ka angorot. Elosi nai inges neni a nakone keng a Natee akingitun nguna ktiya. Tolimok inges Natee, “Nyo nyikokoiyaror iyong lodakitar pa eyeni inges, ikiinakin ngirotin ngulu latanakin et ngidwe?” Tema Maria, iitana Lokiru toyeni anerae itemokino tocamunetei daadang ikwa ekile ka aberu.*

### 2. Kingit atukot nguna elosikinit eemut logo. Kitatamu ikes nguna apolok nguna elosikinit eemut logo:

- Ecamit Maria alosit lodakitar aanyun ngirotin ngulu latanakin et ngidwe.
- Ecamit akiyanun ke ekeekile ikotere becamunosi kaapei.
- Ekuryana Maria akiyanun ke ekeekile ngakiro nu anerae mam sek nyiana ngakiro nguna ka alatanakin ngidwe.

### 3. Kiyana Eemut lo etupitae ngakingiset nu:

- Iyete iyes ngiddi kalya ngulu ikwaan ka logo a?
- Epetuna ngakiro nu alo buku yok a?
- Nyo ekeritor Maria akiyan ka Lokiru?
- Nyaanu nguna itami iyong ikotere akiciket a Natee?
- Nyaanu nguna itami iyong emaasi Maria kitiya?
- Ngae ice ingarakini Maria akisirwor Lokiru?

### 4. Kingit atukot nguna sek eyenete ngipitesyo ngulu sek emorere kori ikobere ngakiro/ngikoyo alo kiding aberu ke ekile, kori alo kiding ikes dang kori alo buku kec dang.

- Ori epatania iyong akiyan ke ekonikile kori akoniberu?
- Ori etyonio iyong akiyan ke ekonikile kori akoniberu?
- Alu rotin iyeni iyong ngulu egeunia ekile kori aberu ekiyan?
- Eyai apak ngina ejokia ekile ka aberu akiyan ngakiro nguna etapito ikes a? Ori neni?

- Tolimok ikes ebe nakolongit na ikiyani iwon nguna ka akimor(akikob) ngakiro alo kiding ekile ka aberu ka esisautu dang atupakin ngirotin lugu.**

### 3. NGUNA KITIYA – Nguna rokuno ka abolya

**Esaa:** Ngadakikae 45

**Nguna Elosikinitoe:** Isisauni atukot (ngikabolyak) epite ngolo emoryata ngulu minin ngakiro ka aripun epite ngolo moret ngakiro tomam akuryanu.

- Tolimok atukot (ngikabolyak) atemar elosete abolya ngina enyaritae “Akimor ngakiro ngina mudukanot.”**
- Kisiak ikes ngunqa kitiya ebe** isisao akimor kori akikob ngakiro erikosi ikes daadang.
- Tolimok ikes** totyakatyakaun angiarei- rei. Alotooma ngulu yarei torap ipei ngakonyen ka akitambara kori a angakan. Toseu nai ikeerukitos idiobore alodiye kec, ikwa ekitoe kori edirisa. Tolimok nai ngini ekyenyi ngini erapit ngakonyen (“emudukana”) akiyoor nibore ngini elimokinio inges alosit kori akitap. Itiyaete ikes abolya na alotooma ngadakikae ngaarei bon kilocokinos neni a nginice dang.
- Kingit** atukot nugu kiyana ngabongonokineta:
  - Nyo ipotu iyes taanyut alotooma akimor ngakiro nu?
  - Nyo apotu ikes kitiyata ejok?
  - Nyaanu nguna amaasi kitiyae ejok?
  - Nyaanu nguna itiyakini iyong anakiyar kon alotooma nguna isisau anabolya ana?
  - Isikwaanikini akikob ngakiro nu alo kiding ekile ka aberu kwaani?
- Tolimok** ebe ikwaan akimor kori akikob ngakiro alo kiding ekile ka aberu ka neni pei emorere ka ngulucetunga dang. Acepak nyikipedori iwon akiirar nguna elimuni itunganan erae kidunyasi dang. Akimor kori akikob ngakiro ejok inges apiiryanikin akiirar nguna irworo itunganan kingitunite ejok ikotere iyenete daadang nguna irworosi.
- Kingit atukot**—Alu rotin ejokak amorya kori akikob ngakiro ka ngikonirukitos (ikwa ekile ka aberu)?
- Kiyana ka ikes, kiyatak ngirotin ngulu ajokak** ngulu moret ngakiro erae kimarunito sek dang:
  - Topupi erwor ejok.
  - Kimyekini nginice kirwor nyitubonokin eringa inges irworo.
  - Ani pa kiirarit idiobore ejok kingit ikotere taanyut daadang nguna ilosikinito aripun.
  - Tobongonokini nginice ka arimao, tokerite inges. Kitoodiunite ebe ipupi nguna irworo nginice tar kingerit ngakeekiro dang.
  - Kiserau ngakiro kon ka ajokis ka arimao.
  - Toyeni atemar akimor kori akikob ngakiro itoruni tar nguna ikitiyae iwon ka nguna ikisileereuni iwon.

- Ani irworo ngini minat kon nyibobongionori nawae, nyimungimungi akou, nyibele ngakonyen, nyitunanankini ngakan lokore itoodiunit angoit.
  - Ani kicamit iyong mono atamun ngadi tolimok nginice atemar eringa mono itami.
  - Tocamunos aropar ekiyan moi alongaren.
  - Toriputu epite ngolo ipedoryata acamun.
8. Kicocoik atuk na kikatakis akisisa ngirotin lu ngulu ajokak ngulu moret kori kikobet ngakiro alorerya kec; kingit erae kingarakini ikes akitojokum emore ngakiro kori ngikoyo alo buku kec. Epedorete ikes abongonokin abolya ngina ka **“Emore ngakiro ngina mudukanot”** ikotere erubakinete iyanete ngirotin lu.



## 4. AKIPAAMAANAR KA AKIYANUN

**Esaa: Ngadakikae 15**

**Ngiboro ngulu iitana:** Ngipicae, Ngakartasya nguna kiyamet



### 1. Topetak akartas ngina a ngipicae angulu iyanere.

- Kingit atukot ibore ngini iteete ikes alo pica. Kitala-ka ikes ikotere ngabongonokinet kec.

### 2. Torik nai ekiyan ikotere ngakingiset nu:

- Nyo ejokia akiyan ka ngini minat kori irukitos kon?
- Ikokinio iwon epedoryo asubakin ekiyan ngolo ti atyonon ai?
- Nyo ejokia ngulu minin (ekile ka aberu) akiyan nguna etapito ekecekal ai?
- Aineni ajokan, emaasi iwon eyaniata ngakiro nguna atyonok?

### 3. Kiyatak nugu erae pa kelimunitoe anatumot:

- Ekiyan ngolo ileere alo kiding ekile ka aberu inges epol nooi ikotere ekal ngolo engale.
- Nguna etubunete ekile ka aberu kaapei inges ejok alo kal.
- Epedori erwor ngolo atyonon akinyipun erae kerubakis ngirukitos iyanete nguna ajokak.
- Mati emorete ekile ka aberu ngakiro nguna ka alatanakin aur alo kal.

### 4. Tolimok ikech atemar ngithabitoi ngolo moi apote elothio iwon akiruoro ngipitethio ngolo apedorete ainakin iwong akiruorun ejok ikwa ekile ka aberu.

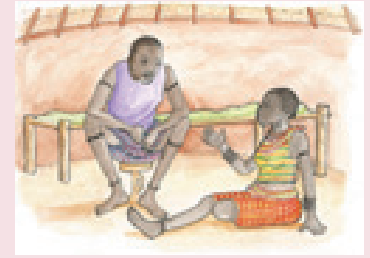


## 5. NGUNA ECUNAKINITAE

**Esaa: Ngadakikae 10**

**Ngiboro ngulu iitana:** ngakartasya, ngipicae

**Nguna elosikinitoe:** Kicik atukot kiricakis nguna erwori akolongit na, kitalaka ikes torubakinito erukito

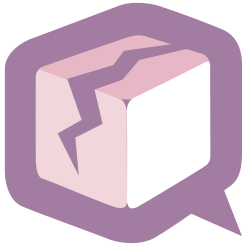


1. **Kingit:** atukot nguna apotu ikes taanyut nako-longit na ka nguna eumokinito ikes.
2. **Kingit:** Nyo itiyae iyong ikotere ngakiro nguna iryamu nugu?
3. Tokorak atukot ngakartasya nguna ke ekiyan ikotere iyelarete eemut lotunga nguluce alootoma nguna esisaut ikes nakolongit na.
4. **Kingit** ngulu ka atukot totamut ngiditunga ngiuni ngulu isirworete ikes nguna epoloo kori ejokia ngi-rukitos ngulu minin kiyanete ka toriput ngipitesyo ngulu ajokak ngulunmoret ngakiro. Kingitak ikes tolimonokis ngulu idunyatar ikes ngidi rorwa a ngi-tunga angulu elosete ikes alimokin ngakiro nu.
5. **Kitalaka atukot anguna ke ekiyan.** Toyeni atemar ikinyomitae ikes anguna ka akijal apak kec aponare lokiyan lo. Tolimok nai ikes tobobongiyosi kedyang kitekinos nakonyen ke ekeekidunyet, tomaisyani-kis, kitalaka nai ikes anguna ka akimor ngatameta kec. Anugu eyenakin nai ikes kimorikinos kaapei.
6. **Tolimok atukot** ebe esabit ngolo moi ikiyani iwon daadang ngikilyok ka ngaberu ngipitesyo ngu-lu iyaniata ngirukitos ngulu minin (ekile ka aberu).

**Agolokinet** – Togolok ke eos kori ke edonga.

AKITATAMET  
NGINA KA I:  
EKIYAN  
ANGULU  
MININ

# NGAKICORET NGUNA A NGAREKYA A NGUNA INYALAL NGITUNGA



## 1. ANGAAR – Akijaun ka akitoodyanar Nguna etupitae alo kokwa

**Esaa:** Ngadakikae 20

**Nguna elosikinitoe:** Itemokinosi ngulu ka atukot ageun ekiyan

**Ngiboro ngulu iitana:** ngikicologongo, akitoe ngina kigiret ngalup, ngipicae, ecoka  
*Kikorebebek ngikicologongo tolukak ikwa ekorobe ikotere ngitunga iboikinosi kiteos daadang.*

### Akijaun ka Akitoodyanar

1. **Kijau** atukot.
2. **Itodiyar ngulu epolokinito ekokwa lo ikwa ngulu eya naryonget a EDEAN.**
3. **Tolimok** ikes ebe angina eraakar ngina ke ekingaren akiryamun ngikilyok ka ngaberu, itemokino kitoodiyanos ikotere toyenakinos ejok. Kingitak tolimo anginitunganan ekeekiro ka epite ngolo kelimokinere inges ekiro ngolo. Egeuni nai ngolo epolokinit kori enyaraunit ekokwa ikwana, "Erae ekaakiro Clara, akalimokinitae ayong tata kang," kori "Akalimokinitae ayong Raina anerae ekedounio ayong apak ngina adaunor akiru tolomunia akamu anakwap kosi."

### Acamun kori Akinger

1. **Tolimok** atukot ebe adol tokona abolya ngina ke ekiyan angulu minin (angirukitos).
2. **Tolimok** atukot ebe isyomakini iyong ikes ngadi kiro. Ngini enupi ngakiro ngulu alimuni ayong kiyotok ni ngini engerit nguna alimuni ayong kiyotok lowae ngoloce.
3. **Eboonokinosi nai ngulu epolokinito abolya naga** asyomanakin ikes ngakiro nguna ka acamun ka akinger nguna iirarete.
4. **Angina syomunet ngakiro** kingit idiotunganan nguna ecamunitor kori engeritor inges ngakiro nguna eira.

#### **Ngakiro nguna syomuna:**

- Epatanikinit ngikilyok ka ngaberu alo buku alo aki-yan ngakiro nguna ka alatanakin ngidwe.
- Mati ngulu minin (ekile ka aberu) iyanete nguna ka aur ngidwe.
- Mati ekile ka aberu (ngulu minin) ecamunosi to-tubut kaapei ekimar a ngidwe



angulu ecamito ikes auruun.

- Ani alo kiyani mati ekile ka aberu ingenyanakinosi.
- Alo kiyani ejok akingit nginice ejok nguna nyiiraritn ikotere ibiunito nguna iyanete kaapei.

5. **Kitalaka ngitunga** daadang anguna a ngatameta kec. Tolimok ikes ebe nakolongit naga iyanio nguna ejokia ekile ka aberu akiyanun ngirwa ngulu emaasi toryamuniata ngidwe ikotere ekecekal engale. Ikilosi dang akiyan ngirotin ngulu ajokak ngulu moret/kikobet ngakiro.

**Ngikisila ngulu emaasi totupae iyanio:**

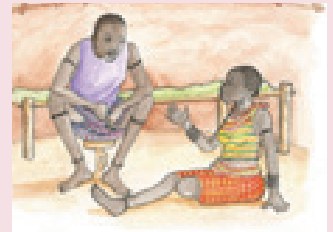
1. **Tosyomak** ekokwa ngikisila ngulu aris keyeun ku-war.
2. **Kiyana** ngatyakatyeta nguna a ngikokwasinei.
3. **Kingit** ekokwa (atukot na) logo kecamunito ngikisi-la lu. Kingitak ikes kikyaaasi ngakan kec erae keca-munito atemar ejok akiyan anege.

## 2. NGUNA EBURORYO

**Esaa:** Ngadakikae 10

**Ngiboro ngulu iitana:** Ngipicae, ngakartasya

**Nguna elosikinitoe:** Toburosi ngakiro nguna eyani.



1. **Tolimok** ikes ebe ikilosi tokona aburor akiyan nguna erworitae esabit ngolo ngoon; nguna etapi-to ekiyan ngolo ajokan alo kiding ngulu minin [ekile ka aberu]. Kingit ikes tolemut ngakartasya kec nguna egiritae ngakiro nu tomora ka ngikidunyet kec alo kokwa.
2. **Kingit:** "Iyai idio ngini ecamit alimun edio rot ngolo emoryata kori ikobiata ngulu minin (ekile ka aberu) ngakecekiro."
3. **Toburo asyomun ngirotin ngulu ajokak ngulu mo-ret ka kikobet ngakiro nguna igiritae nakartasya.**
4. **Kingit:** Ani kiyano idiotunganan ngakiro nu ka ngulucetunga, nyaanu nguna apotu ngitunga ngulu tobongonokis?
5. **Tolimok:** "Alakara akimor ngakiro nu, tokona ikilosi akiyan ngirotin ngice ngulu atyonok alotooma alatanakin aur ka akiloonokin apot."

## 3. TOBURO NGUNA KE EEMUT KA ABOLYA

**Esaa:** Ngadakikae 50

**Nguna elosikinitoe:** Emaasi ngikilyok ka ngaberu taanyut apolou ngina ka akiyan ngakiro nguna idiiriyete (ilee3rete) alotooma alatanakin ngidwe ka epite ngolo itemokino ngulu minin akimor nguna etamunito.

1. **Tolimok atukot ebe icamit iyong abongokin eemut ngolo ke esabit angolo alunyar.**



*Eyakatar Lokiru ka Maria ngidwe ngiuni. Epalag Lokiru ngolo erae ekile nyepedorit akiricun ekal. Iyalolongi Maria atemar kerae nyeryamut ice koku anerae emam akimuj ka ngisilinga ngulu itosyomere ngidwe. Idarit inges Lokiru toryamu mono edio pite ngolo ryamunet ngisilinga. Ecamit Maria akiyanun ka lokiru epite ngolo didikinet nyepoloor ekal mati ketakunu epite ngolo iricunere ngidwe ikotere ngidwe engaleete tolomasi akisyom. Itimit inges akiyan ke ekeekile anerae nyiyana ngakiro nu sek ka angorot. Elosi nai inges neni a nakone keng a Natee akingitun nguna ktiya.*

*Tolimok inges Natee, "Nyo nyikokoiyaror iyong lodakitar pa eyeni inges, ikiinakin ngirotin ngulu latanakinat ngidwe?" Tema Maria, iitana Lokiru toyeni anerae itemokino tocamunetei daadang ikwa ekile ka aberu.*

2. **Elimorete nai ngulu ewoikinito abolya** nguna apotu ngikilyok ka ngaberu kiyanut alo eemut an-gol.
3. **Kiyana** nai alo kokwa angolo apolon ngakiro nu.
4. **Alotooma nguna eyanun iwon**, nyaanu nguna icikakinio iwon Maira ka lokiru taanyut akimor nga-kiro ejok?
5. **Kitatamu** ekokwa lo ngirotin ngulu nyimaruna ikes:
  - Topupi erwor ejok.
  - Kimyekini nginice kirwor nyitubonokin eringa inges irworo.
  - Ani pa kiirarit idiobore ejok kingit ikotere taanyut daadang nguna ilosikinito aripun.
  - Tobongonokini nginice ka arimao, tokerite inges. Kitoodiunite ebe ipupi nguna irworo nginice tar kingerit ngakeekiro dang.
  - Kiserau ngakiro kon ka ajokis ka arimao.
  - Toyeni atemar akimor kori akikob ngakiro itoruni tar nguna ikitiyae iwon ka nguna ikisileereuni iwon.
  - Ani irworo ngini minat kon nyibobongionori nawae, nyimungimungi akou, nyibele ngakonyen, nyitunanankini ngakan lokore itoodiunit angoit.
  - Ani kicamit iyong mono atamun ngadi tolimok ngin-ice atemar eringa mono itami.
  - Tocamunos aropar ekiyan moi alongaren.
  - Toriputu epite ngolo ipedoryata acamun.
6. **Kingit:** Ani kitamu iyong idiotunganan ngini ikisir-wori iyong erono anu kiro itiyae itunganan ngini? Ani kitamumiyong idiotunganan ngini ikisirwori iyong ejok anu itiyae itunganan ngini?
7. **Tolimok atukot ebe elosyo tokona abolya anguna ka akitoodiun ngirotin ngulu ajokak ngulu moret kori kikobet ngakiro.** Tolimok ikes kipopoonoros – ekile ka aberu.
8. **Tosubak** epeewae a ngitunga (atutubet a ngi-tunga) tobolyakis ngirotin ngulu **aronok** ngulu iko-bere kori emorere ngakiro alo kiding Maria ka Lokiru iyanete nguna

ka alatanakin ngidwe. Tobol-yakis epeewae a ngitunga ngipitesyo ngulu **ajokak** ngulu ikobere kori emorere ngakiro alo kiding Ma-ria ka Lokiru iyanete nguna ka alatanakin ngidwe.

9. **Ani ebolyasi**, kirimo kingolyanak epite ngolo ebol-yatar ikes tosubanakini nguna emaasi ikes kitoodiut alotooma ngirotin ngulu ajokak ngulu kikobet kori moret ngakiro.
10. **Tonyara** nai ekile ka aberu ngulu itoodiyarete ngipitesyo ngulu aronok alotooma akikob kori akimor ngakiro. Tonyara nai ngulu ebolyakinete ngipitesyo ngulu itoodiyarete ngipitesyo ngulu ajokak alotooma akikob kori akimor ngakiro.
11. **Kingit nai ngikabolyak:**
  - Nyo ibu iyong taanyu (kisisau) alotooma ngabolya-sinei nu?
  - Nyaanu nguna itami iyong epupi itunganan nga-konikiro?
  - Nyaanu nguna itami iyong erae pa kepupi itunganan ngakonikiro?
  - Eyai idiobore ngini ibiu (isisau) iyong anabolyasia anugu nguna ilosi iyong akiricakin kikatak akitup alore a?

#### 4. EEMUT A NGIKALYA A NGIAREI

**Esaa:** Ngadakikae 20

**Ngibororo ngulu iitana:** akitoe ngina kigiret akwap, ecoka.

**Nguna elosikinitoe:** Emaasi ngikilyok ka ngaberu taanyut apolou ngina ka akiyan ngakiro nguna idiiriyete (ilee3rete) alotooma alatanakin ngidwe ka epite ngolo itemokino ngulu minin akimor nguna etamunito..

1. **Kigyerok** ngaluketa ngaarei nguna eriyen kwap ka akitoe, kigyerok ngaluketa topolok nguna epedorete ngitunga 4 akiwo alotooma kec.
2. **Tolimok** ngitunga ebe ikwaan ngaluketa nugu ka ngikalya a Loyolo ka Napeyok ta Lolem ka Nakut.
3. **Tonyara** ngitunga ngulu eraunete Loyolo ka Napeyok ta Lolem ka Nakut tokorakinos towaa analuketa anu ikwa ngikecererya kori ngikalya.
4. **Tolimok atemar:** Erwatakinosi ngikalya lu akiitar apei kolongit! (Olakaros Oeokisi nai etc).
5. **Tolimok atemar** apotu ngikalya ngulu yarei lu kir-watakis daadang auruun ngidwen pesur alo karu angolo pei ageunan.
6. **Tonyara** ngiditunga ngulu ecamito araun ngidwe tokorakinos lokalya ngulu yarei lugu.
7. **Tonyara** nabo ipei ngini erauni adakitar. Tolimok inges towo alo kinga akai a Loyolo ka Napeyok.

**Tolimok ebe:** Emorete Loyolo ka Napeyok ngakiro nguna eyenete alotooma angaleu ka epite ngolo latanakin ngidwe. Iyanete eriyane ka akereru nguna ka aryamun ngicedwe kori adidikin mono. Acamunosi ikes daadang adidikin mono nyeryamut

idio koku atipei, toloto nai lodakitar akitatamo ngirotin ngulu laanakinnet ngidwe. Ani kiirasi nguna abu adakitar tolimok ikes, tocamut atemar itemokino topedonokineti Napeyok ngisindanin kelunyar ngilapyo 3 anguna ka akiretakin apot.

8. **Kingit** idiotunganan alo kiding kec ngini erauni toto ngina iricuni ikoku.  
**Tolimok:** Ageu Napeyok agyelanar ekidikidi kingarakini8te toto keng adakit ikoku.
9. **Toloma** lore a Lolem ka Nakut.  
**Tolimok:** Nyiyanuna Lolem ka Nakut neni emaasi ekal kec totyau ka ngirotin ngulu latanakinnet ngidwe. Igyeno Lolem aryamun ikoku sapat atipei.
10. **Tonyara** nabo adioberu ngina erauni ikoku toloma lore a Lolem ka Nakut tolimok ebe: Ayakatar ikes ice koku ekaru ngolo alunyar, ka nabo ikoku pese.
11. **Tonyara** ekile toloma lore a Lolem ka Nakut . Tema nai abu ekal lo touru esapat torau ikoku ngini a 3 alokal kec.
12. **Tolimok** ebe abu Nakut ka Lolem touruut ngidwe 3 nai emam ikes akimuj ngina kitanunet ekal. Nyecamit Nakut auruun nabo ngicedwe, nai ekuryana bo akiyanun ka lokile keng Lolem ngakiro nu. Alotooma ngikaru 5 ngulu eital Kinotor ikes aryamun ngidwe 4.  
**Tonyara** nai nabo icetunganan toloma lokal lo ikotere erauni ikoku ngini a 4.
13. **Tobongo** nai lore ata Loyolo ka Napeyok.  
**Tolimok:** Angina apolounio ikecekoku alomarya losukul, apotu Loyolo ka Napeyok tocamut auruun ikoku ngini a ngiarei.  
**Tonyara** icetunganan toloma lore a Napeyok and Loyolo torau ikoku ngini a 2.
14. **Tobongo** nabo lore ata Lolem ka Nakut.  
**Tolimok:** Alotooma ngikaru 6 ngulu eitakinotor Lolem ka Nakut auruun ikoku ngini a 5.  
**Tonyara** icetunganan toloma lokal lo torau ngini kitete ngini a 5.
15. **Tolimok:** Ani elunyar ngikaru 6 tosipokis ngikalya lugu ngasuban kaapei, kipoto ngamuja.  
**Tolimok** nai atukot tolakaros anasuban togeut edonga (ekimomwor).



## 5. NGUNA KIITUNO/KIYANA:

**Esaa:** Ngadakikae 25

1. **Kisiboik atukot togeut akiyan nguna angabolyasinei anugu:**
  - Nyaanu nguna itami iyong ikotere eemut logo?
  - Nyaali ekal ngolo iseunit iyong? Ikotere nyo ise-unitor iyong?
  - Ali kal amoryata ngulu minin erwor ejok? Kan nyo?
  - Kire nai, ngae emaasi totub ekimar a ngidwe angu-lu ecamakinio auruun; kori emaasi tocamunos daadang (ekile ka aberu)?
  - Ikokini alalau ke ekal isipiyori akitano ka akitosyom ngidwe ai?
2. **Tolimok atemar ebe itoodiunit eemut logo ngakiro nguna apolok:**

- Itemokino ngisorok ikwa ngaberu ka ngikilyok tomorete ngakiro nguna etapito angaleu ka ngipi-tesyo ngulu elatanakinere ngidwe ka akididikin apot.
- Itemokino ngisorok (ngaberu ka ngikilyok) kisitiyaete ngirotin ngulu ejokak alotooma akimor kori akikob ngakiro apak ngina iyaniata nguna ka aur ngidwe.
- Itemokino ngisorok (ngikilyok ka ngaberu) toca-munos kaapei nguna ka alatanakin ngidwe.

**3. Kingit atukot:**

- Anu kiro ejokia ngulu minin (ekile ka aberu) akiyania ngakiro nguna ka alatanakin ngidwe?

**4. Tolimu nu alo kiyan:**

- Ani kelatanaki ekal aur ngidwe, epedori aberu akitirun ngakiro ke ekal.
- Epedorete ngikauruunak aryamun ka akiricun ngis-ilinga ngulu kitane ekal ka akitosyom ngidwe.
- Erubakini aberu engale togogong akeekuwan erae elatanakini aur a ngidwe. Ngidwe dang idongete engaleete erae elatanakinio euriyo.



## 6. NGUNA CUNAKINA/KIRIRAUNA

**Esaa:** Ngadakikae 10

**Objective:** Thank the group and preview next week.

1. **Kingit** atukot nguna esisaut (aanyut) ikes nako-longit na anabolya/alo kiyan.
2. **Kingit:** Nyo kwana itiyaa iyong ngakiro nguna isisau/ibiu anege?
3. **Kicocoik:** atukot kiyelasi ngakiro nu lotunga ngulu. Tosyomanakis ngakiro nguna igiritae na-kartasya.
4. **Kingit** ngulu ka atukot totamut ngiditunga ngiuni ngulu isirworete ikes nguna epoloo kori ejokia ngi-rukitos ngulu minin kiyanete ka toriput ngipitesyo ngulu ajokak ngulunmoret ngakiro. Kingitak ikes tolimonokis ngulu idunyatar ikes ngidi rorwa a ngi-tunga angulu elosete ikes alimokin ngakiro nu.
5. **Kitalaka** daadang kotere amorun ngaketh tameta, ka nai nabo ngakiro daadang nguna amorun ajuwak nowoi, ikitalakaritai. Akegithi nai a yong iyees, ngibelesinos kitek ekon ekedunyan, tomaitheni, kitalaka dang iyees kotere akimor ngakech tameta, ka elothi ayaun apuponor neni yok.
6. **Tolimok** atukot ebe eyai akitemonokin abolya esabit ngolo moi ngina itoodikinio ebuku ikotere emoryo ngakiro nu alo buku.
7. **Kicikak** ikes esaa ka neni iryamunoi esabit ngolo moi.
8. **Togolok ke eyete.**



## AKITETEMOORET KA ABOLYA: ARIPUN NGUNA EYA NABOLYA

Taanyu nguna igiritae nangaet ngina a 12 toripu nguna emaasi tutup ikotere akitemonokin abolya ngina ke buku.

**Aloikiiko yok aponi iwon kiyanae epite ngolo erworotor ngirukitos.**

**Nakolongit na ikiyeuni abolya ngina ikipedorya akimor ngakiro nu ke ebuku.**

1. Nyaanu ngadi nguna ibu iyong taanyu kori kibi alotooma ekiyan a ngirukitos alugu apak ngina eryamunotor?
2. Alu boro ngiuni ngulu iyanyu iyong ngulu icamit akimor ke ebuku kon?
3. Nyaali erwor edio ngolo ajokan iripu iyong alotooma ekiyan angirukitos alugu?
4. Erwori iwon ngirotin ngulu moret kori ngulu kikobet ngakiro. Ngae idiotunganan etamunit ngirotin lu? [Tocamak ngitunga tolimonosi ngabongokinet kec. Ani kirikakis tolimok nai nguna nyimarunito ikes.]

### **Ngirotin ngulu moret kori kikobet ngakiro ejok:**

- Kimaru ejok.
  - Toesik nginice kiyanu ngakiro daadang tomam atubokin eringa inges iyani.
  - Ani pa kiirarit idiobore ejok kingit ikotere taanyut daadang nguna ilosikinito aripun.
  - Tobongonokini nginice ka arimao, tokerite inges. Kitoodiunite ebe ipupi nguna irworo nginice tar kingerit ngakeekiro dang.
  - Kiserau ngakiro kon ka ajokis ka arimao.
  - Toyeni atemar akimor kori akikob ngakiro itoruni tar nguna ikitiyae iwon ka nguna ikisileereuni iwon.
  - Ani irworo ngini minat kon nyibobongionori nawae, nyimungimungi akou, nyibele ngakonyen, nyitunanankini ngakan lokore itoodiunit angoit.
  - Ani kicamit iyong mono atamun ngadi tolimok nginice atemar eringa mono itami.
  - Tocamunos aropar ekiyan moi alongaren.
  - Toriputu epite ngolo ipedoryata acamun.
5. Nyo epoloo kori ejokia ngulu minin akiyanun nguna kitiya alo kal kec? [Tocamak ngitunga tobongonokis kitalaka nai ikes ikotere ngabongonokineta kec. Tolimok ikes ngakiro nu.]
    - Ngulu minin ngulu iseraununuyete ngakecekiro ka kiwarito dang ngakiciket alotooma ngakiro nguna ka angaleu ka nguna latanakinnet ngidwe ikes epedorete akiboi ka alakara.
    - Epedorete ngirukitos, ngikilyok ka ngaberu akitojokun akiyar kec erae kiyanete ikes ngakecekiro alotooma alatanakin ngidwe ka nguna ka angaleu kec.

AKITATAMET  
 NGINA KA 1:  
**EKIYAN  
 ANGULU  
 MININ**

# ABOLYA A NGITUNGA: EEMUT NGOLO KE 1



### Ngulu abolyak:

- Lokiru ..... Ekile
- Maria ..... Aberu
- Ngidwe a Lokiru ka Maria
- Natee..... Lokone a Maria
- Nangiro ..... Lokone a Maria
- Lokee..... Lokone a Lokiru
- Lomongin..... Lokone a Lokiru
- Kodet..... Lokone a Lokiru

### Akitoodiyaret ngina ka 1

Eyakasi Maria ka Lokiru lore kec ka ngikecedwe ngiuni. Emam akimuj a lore ka nabo edyaka ipei koku. Erotokini Lokiru akiryamun ka ngikonei keng. Ango Maria anguna arotokinio Lokiru akilo akingarakin ikoku ngini adyakan. Epote ngakonei Natee ka Nangiro akipeyokin Maria. Elimokini Maria ngakeekonei ebe ebulit inges ; anera i emam ikes akimuj tokona ka nabo edyeka ipei koku, tomam bo tar ngisilinga dang ngulu losiet lodakitar. Ebal a ebe iburit Lokiru aryamun ice koku nabo atipei, iyalolongi bo inges anerae nyepedorete akitan ngidwe. Atyoniki inges epite ngolo limokinet Lokiru ngakiro nu.

Elimokini Nangiro Maria ebe elimokini inges ekeekile ngirwa ngulu emaasi toryamunere ikoku ka nguna tokona ebulitor inges kan ngakiro nu. Irworiunete Nangiro ke ekeekile ngakiro nu tolakaros alokibooye kec. Iciki nai Nangiro Maria ngakiro nguna alalak: Mati keryamu inges apak ngina emamukar ikes etic, tolimok inges (ekeekile) atemar iitana ikes akiyanun ngakiro nguna apolok alotooma ekal kec ka akingitun nguna emaasi ikes daadang tocamunos. Emaasi ikes kiyana ka arimaa ikotere ecamunosi nguna iyookini alo kiding kec. Ecamuni Maria akiciket naga, kitalaka ngakonei keng anguna ka akipeyokin inges.



## Ngakingiset nguna kiyamet ka Ngikapupok

1. Iyanete Maria ka Lokiru nguna polok kaapei a? Nyo itamete iyese atemar itiyatar ngakiro nugu?
2. Ani kicket einakinit Nangiro Maria ikotere ekekile (ekile a Maria)?

## Nguna ibiunitae

*Ani kirikakis ngikapupok abongonokin ngakingiseta, tolimo nai ngolo ingisingisi ngakiro nguna ebiun daadang:*

Alakara akimor ngatameta kus. Isileereuni Akitoodiyaret na ebe etyonikinit ngirukitos (ngulu minin) akimor ngace kiro tar erae ecamito amorun dang. Nai ketyono amorun ngakiro dang mati kemunikis ngirukitos (ngulu eminin) akiyanun nguna etapito ekibooye ke ekal kec.

Ngirotin ngice ngulu ajokak ngulu moret ngakiro inges nguna ka aripun apak ngina emamukar etic kiyana ngakiro nguna icamito; kingitingitas ngakiro tar ngina icamunotor daadang; kiyanete ka arimaao; toriputu erot ngolo ipedoryata akiyan tocamunos kaapei.



### Akitoodiyare ngina a 2

Elosi Lokiru akiruk ka ngikeekonei Lomongin, Lokee ka Kodet ngulu ebolyasi alo kwap ekitoe. Iyanete Lomongin ka Lokee nguna etyonio akiyar. "Atyonior aryamun akimuj ngirwa lu emam ikes tar ngiticisyo. Ecamuni Lokiru; edyaka ikeekoku ka nabo nyepedorito alosit lodakitar.

Kingit Kodet ikes erae kiyanete ka ngaberu kec ngipitesyo ngulu munikinet akiyar angikalya kec ka epite ngolo kiricunet ngidwe. Tokyenata nguluce kilyok temasi nyiyaneneete ikes ngakiro nguna. Tobobongiyo Kodet lokapupok kingit ikes erae kiyaneneete nguna ka alatanakin ngidwe alo kalya kec.

*[Tocamak ngikapupok tobongokis ngakiro nu]*

Elimokini Kodet ngikeekonei ebe tar pa kepetakina ngitunga akiyan ngakiro nu, iyanete inges ka akeeberu nguna ka alatankin ngidwe ka epite ngolo iricunitotor ikes ekecekal. Elakara ikes alotooma eboyos kec anerae iyanete kaapei.

Kingit Lomongin epite ngolo iyanianaata ikes. Tobongok Kodet tema, "Ketakanut isua ngakiro, eryamunio apak ngina kiyanut kaapei. Ka ecamanakinoi isua akiiranar nguna anginice tomam atubonokin eringa nginice iyani. Ikikerer isua ka nyecamitae angoenen. Ka ecamunoi isua epite ngolo subakinet nguna atakanut." Ecamunete Lokiru, Lomongin ka Lokee atemar ejok akicket na, ka mati ikes dang kerokut akiyan ngakiro nguna atyonok ka ngakeceberu. Imalakinosi nai ngikilyok lu kiyelar lorerya kec.

## Ngakingiset nguna kiyamet ka Ngikapupok

1. Epetuna ngaberu ka ngikilyok alo buku kus iyanete ngatyokisyo nguna etakanunuyete alokalya kus a?
2. Ani kicket einakinit Kodet lotunga ngulu minin kori ngirukitos? Nyaanu nguna itami iyong anakicket anaga?

## Nguna ibiunitae

*Ani kirikakis ngikapupok abongonokin tolimo nai ekengitingitan nguna aponi kibiunae:*

Alakara akimor ngatameta kus. Elimorit akitoodiunet naga ebe tar pa kepetuna ngirukitos kori ngulu minin akiyan ngakiro nguna etyoko, epedorete ikes akitopoor ka akitogogoor ngikalya kec erae iyanete ejok. Nguna emaasi totupae alotooma erwor kori akimor ngakiro ikes nu: Kiirari nguna irworo nginice, nyitubonokin erwor eringa nginice irworo, nyingoyenene, taanyutu tocamunos erot ngolo subakinet kaapei ngatyokisyo nguna etakanunete.



## Akitoodikinet ngina a 3

Ebongori Lokiru lore toryamu ikoku kejotoor. Ingisi Maria erai kecamuni Lokiru akiyan ngakiro nguna apolok nguna ke ekecekal, tocamu nai Lokiru. Egeunete nai akiyan ngatyokisyo nguna etapito ekal, ikwa ekiditeu ka akimuj, edeke a ikoku ka nguna emaasi kitiyae anguna ka asubakin ngatyokisyo nugu daadang. Elimuni Maria nguna ka aryamun ice koku tema ebe nyecamit inges torukaunae ice koku mono lurwa lu. Kingit Lokiru ngakiro nguna nyecamitor inges ikoku, kiyana nai Maria ka Lokiru ngakiro nu. Tolimo Maria nguna emaaqi tocamunetei tema, "ikipedori iwon akidarun nyeryamun mono icekoku mati ketakanu akimuj ngina imujio angina kolongit ka topolounio mono ngini cici a? Ikotere nai ngiyokodwe daadang engaleete a?" Tocamu Lokiru tema mati kidarun nyeryamun mono ice koku.

## Ngakingiset nguna kiyamet ka Ngikapupok

*Totyakatyaka ngikapupok angarekya ka apolou angikaru kec. Epedori ngolo kengitingitan atingiyar apei rek.*

1. Nyo ibu iyong toripu anabolya angina ka akolongit anaga?
2. Nyaanu ngakiro nguna atyonok nguna apotu Maria ka Lokiru kiyana? Nyo atyonikinitotor ikes ngakiro Nu? Nyo acamuniata ikes akiyan ngakiro nguna atyonok nugu?
3. Nyaanu nguna apotu ngikecekonei kicikakis ikes alotooma akimor ngakiro ka ngulucetunga? Apotu ikes totupa akicket naga alo kiyam kec angolo ke ekau a?
4. Nyaanu nguna apotu totakanut alotooma ekecepeget ngolo ka aryamun icekoku? Apotu ikes tocamunos a?
5. Eya ngitunga ngulu ikote Maria ka Lokiru lobuku logo a? Nyaanu nguna aanyut ikes alotooma abolya naga?

**Nguna ibiunitae**

*Ani kirikakis ngikapupok abongonokin tolimo nai ekengitingitan nguna aponi kibiunae:*

Alakara akimor ngatameta kus. Etoodiu abolya naga epite ngolo etyonikinitor ngikilyok ka ngaberu atubun ngidwe ngulu ecamito. Nai ketyonikinit dang epol ikes akiyanun tocamunos ikotere eyare ke ekal kec ngolo engale. Mati ngirukitos ngulu minin iyanete ka arimaao tomam engoit, kingitingitas nguna ecamunitor ikes. Mati ikes eripite ngipitesyo ngulu ecamunonotor ikes iyanete ngakiro. Atami isityaete iyes ngakicket nu alo kibooye kus.

**Agolokinet**

- Kingit ngikapupok nguna emaasi ikes kityata alotooma nguna eirasi tobongonokis nguna ecamito.
- Kingit ngikapupok totamut ngidi tunga ngiuni ngulu epedorete ikes akisirwor ikotere apolou ngina ka akimor ngakiro ejok ka ngipitesyo ngulu ajokak ngulu icikakinitae amorya ngakiro.
- Tolimok ngikapupok kingitingitas ngirowra angulu ecamito ikes akiserakin ngakiro nu.
- Kitalaka ngitunga ikotere aponare nabolya naga ka nguna moi ekoraryata ngakiro nu lobuku kec daadang.

AKITATAMET  
 NGINA KA 1:  
**EKIYAN  
 ANGULU  
 MININ**

# ABOLYA A NGITUNGA: EEMUT NGOLO A 2



## Ngulu abolyak

Loyolo ..... Ekile 1

Napeyok..... Aberu 1

Ilukol ..... Nakaato keng a Napeyok

Lolem ..... Ekile 2

Nakut ..... Aberu 2

Ngikonei ka ngitunga ke ekal angitunga angulu minin (angirukitos)

Ngidwe a Lolem ka Nakut

## Abolyaet ngina ka 1

Aringa Loyolo ka Napeyok iitakinosi. Eyakatar ikes ngasuban a ngikece konei ka ngitunga ke ekal. Ani irikakin ngasuban kicikak Ilukol ngina erae nakaato a Napeyok inges (Napeyok) akiyanun ke ekeekile epite ngolo latanakinnet ngidwe ikotere angaleu kec. Nyeyeni nai Napeyok epite ngolo geunet akiyanun ngakiro nu. Ebara Ilukol ebe ikinyomit inges ekeekile, ka ekeekile dang ikinyomit inges; angun , inges iyaniata ikes nguna ecamito daadang. Tolimok nakaato keng Napeyok alimokin ekeekile (ekile a Napeyok) akiyan ngakiro nguna apolok, akingitun nguna iitana ikes dadang tocamunos. Kiryamunos Napeyok ka Loyolo tolimok atemar iitanit inges akiyan ka inges. Tema enirit inges ekibooye a nakaato keng ke ekeekile anerae iyanete nguna ecamito akimor, inges ejokya ekece kal. Iyanete a ngakiro anguna erimaaka. Tocamu Loyolo tema eminin kire ngitunga ngulu mati kerokut ekibooye kec.

Tema Napeyok mati kirworiun epite ngolo latanakinnet ngidwe ikwa ngina etiyaa nakaato keng. Kingit Loyolo inges ngakiro nguna ecamitor alatanakin aur ka nguna emaasi kitiyata ikes. Topupok Loyolo kiira nguna abala Napeyok ebe ejok alatanakin ngidwe anerae epolounete engaleete ka epatana akitan ekal. Tema Napeyok ejok ikes alosit lodakitar kitatamae ngirotin ngulu latanakinnet ngidwe. Tocamu Loyolo ngakiro nu kiik tema erae nguna ajokak.

**Ngakingiset nguna kiyanet ka Ngikapupok:**

1. Ani kiciket abu llukol tolimok Napeyok?
2. Nyaanu nguna abu Loyolo kisileereu anguna ka akitoodiun ebe emorte inges ka akeeberu ngakiro ejok?

**Nguna ibiunitae**

*Ani kirikakis ngikapupok abongonokin tolimo nai ekengitingitan nguna aponi kibiunae:*

Alakara akimor ngatameta kus. Anabolyaet anaga, iciki llukol Napeyok tolimok lokile keng (lokile a Napeyok) akiyanun nguna latanakinnet ngidwe. Kicikak ebe itemokino inges tolimok lokile keng ecamit akiyanun ngakiro nguna apolok, ka angitingit ngirotin ngulu emaasi ikes tocamunotor alo kiyan kec. Isileereunit Loyolo atemar epedorit inges akimor ngakiro anerae epupokinit ka arimaao epite ngolo iyania akeeberu ka atubun nguna ecamito ikes akitiya.



**Abolyaet ngina a 2**

Ebuni Nakut ngina erae nakone a Napeyok akipeyokin inges (Napeyok). Elimokini Nakut Napeyok atemar iyalolongi inges (Nakut). Eyakatar Nakut ke ekeekile Lolem ngidwe ngiomwon alotooma ngikaru ngiomwon ngulu ebooyoto ikes alo kiitanu kec. Nyecamit Nakut aryamun nabo ice koku atipei anerae ekuryana epite ngolo kitanet ka akitosyom erae kelalata ngidwe. Ebala Nakut ebe ekuryana inges akiyan ke ekeekile Lolem ngakiro nu.

Tema Napeyok ebe eyanut inges ke ekeekile epite ngolo latanakinnet ngidwe tokona ajokiar eboyos kec agogongior. Tolimok Napeyok Nakut aryamun apak adio ngina emaasi kiyaniata ke ekeekile Lolem; kibelak inges ngakiro keng kiira nai nguna elimuni Lolem ka toriput epite ngolo ecamunotor ikes alo kiyan kec.

Tobobongiyo Napeyok lokapupok kingit erae keyakatar adio kiciket neni a nakone keng a Nakut.

*[Tocamak ngidi kapupok tobongokis ngadi kiro]*

Kitalaka Nakut Napeyok ka ngikapupok daadang anguna ka ainakin ngakiciket.

**Ngakingiset nguna kiyanet ka Ngikapupok:**

1. Nyo ekerit Nakut alimokin ekeekile?
2. Ani kiciket ainaki Napeyok inges?

**Nguna ibiunitae**

*Ani kirikakis ngikapupok abongonokin tolimo nai ekengitingitan nguna aponi kibiunae:*

Alakara ikotere ngabongokinet kus. Anabolya ana ikianyuu iwon atemar ekuryana Nakut akiyan ke ekeekile nguna ka adidikin auruun ice koku. Abu Napeyok kicikak inges atemar mati kirworiut ikes ikotere itogogongi eboyos kec.

Tolimok Napeyok inges aryamun apak adio ngina emaasi kiyaniata ke ekeekile Lolem; kibelak inges ngakiro keng kiira nai nguna elimuni Lolem ka toriput epite ngolo ecamunotor ikes alo kiyan kec.



### Abolyaet ngina a 3

Eyakasi Lolem ka Nakut ka ngikecedwe ngiomwon lore. Tolimok Lolem Nakut ebe elakara inges anerae epoloe ekecekal ejok, angun itemokino toryamut ice koku atipei. Tobongok Nakut tema mati kiyanut ngakiro nu anerae nyetami inges ebe ejok aryamun ice koku tokona. Kingit Lolem inges ngakiro nguna ebaakar inges neni. Topupok ka arimaanut epite ngolo erworor Nakut nguna etapito inges. Kiyana ngitunga ngulu yarei lu ngakece kiro ka arimaa ingitingitasi nguna emaasi kitiyata. Tocamu Lolem nguna ka adidikin nyeryamun ice koku ka nabo alosit lodakitar akitatamo ngipitesyo ngulu latanakinnet ngidwe. Tolakar Lolem tema kejoj ikes kiyanut ngakiro nu.

### Ngakingiset nguna kiyamet ka Ngikapupok:

*Totyakatyaka ngikapupok angarekya ka apolou angikaru kec. Epedori ngolo kengitingitan atingiyar apei rek.*

1. Nyo ipotu iyes kibiut kori taanyut anabolya anaga?
2. Eya ngirukitos ngarekya ngaarei nabolya naga: Napeyok ka Loyolo ta Nakut ka Lolem. Ikitatamunito iwon ngarekya a ngitunga alugu nguna eya lobuku yok a? Kotere nyo? Ani kemam kotere nyo?
3. Itamete iyes ejok ngirukitos (ngulu minin) kiyanete ngirotin ngulu latanakinnet ngidwe a?
4. Nyaalu ngirotin ngidi ngulu iriput iyes anabolya anaga ngulu moret kori kikobet ngakiro?
5. Ani kikingit iyong ekone ngirotin ngulu moret nagkiro ejok nyaanu nguna ilimokini iyong?

### Nguna ibiunitae

*Ani kirikakis ngikapupok abongonokin tolimo nai ekengitingitan nguna aponi kibiunae:*

Alakara ikotere ngabongokinnet kus. Ikiripu anabolya anaga ebe ani iyanete ngirukitos ngulu minin ka arimaa ngipitesyo ngulu latanakinnet ngidwe, ejokiar ekibooye kec kicat. Nguna apolok alotooma akimor ngakiro ikes nguna ka aryamun apak ngina kiyamet ngakiro, akingitingita nguna emaasi kitiyae, akipup nguna irworon nginice, ka aripun epite ngolo subakinnet nguna etakanunete.

### Agolokinnet

- Kingit ngikapupok nguna emaasi ikes kitiyata alotooma nguna eirasi tobongonokis nguna ecamito.
- Kingit ngikapupok totamut ngidi tunga ngiuni ngulu epedorete ikes akisirwor ikotere apolou ngina ka akimor ngakiro ejok ka ngipitesyo ngulu ajokak ngulu icikakinitae amorya ngakiro.
- Tolimok ngikapupok kingitingitas ngirowra angulu ecamito ikes akiserakin ngakiro nu.
- Kitalaka ngitunga ikotere aponare nabolya naga ka nguna moi ekoraryata ngakiro nu lobuku kec daadang.



# ABOLYA A NGITUNGA: TOYEUTU AKUSIBOLYA!

**Abolya:** Erae Loput ka Nachap ekile ka aberu ngulu nyirworiuna nguna ka alatanakin ngidwe. Nyenete epite ngolo geunet erwor ngakiro nu. Nai icocoete ngikonei kec ikes akirworiun ngakiro nu.

## Ngakingiset nguna kiyamet ka Ngikapupok

*Totyakatyaka ngikapupok angarekya ka apolou angikaru kec. Epedori ngolo kengitingitan atingiyar apei rek. Eya ngace kingiset kwap nege, nai iyatakini iyong dang ngace nguna iripuni anabolya.*

1. Nyo ibu iyong toripu anabolya anaga
2. Anu kiciket ilimokini iyong ngikabolyak anabolya anaga?
3. Anu tyokisyo eya lobuku yok nguna isipiyorito ngirukitos (ngulu minin) akimor ngakiro?
4. Esubakinio ngatyokisyo nu ikwaani?

## Agolokinet

- Kingit ngikapupok nguna emaasi ikes kitiyata alotooma nguna eirasi tobongonokis nguna ecamito.
- Kingit ngikapupok totamut ngidi tunga ngiuni ngulu epedorete ikes akisirwor ikotere apolou ngina ka akimor ngakiro ejok ka ngipitesyo ngulu ajokak ngulu icikakinitae amorya ngakiro.
- Tolimok ngikapupok kingitingitas ngirowra angulu ecamito ikes akiserakin ngakiro nu.
- Kitalaka ngitunga ikotere aponare nabolya naga ka nguna moi ekoraryata ngakiro nu lobuku kec daadang.